

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/ameryka-lacinska/106915,W-garniturze-przez-Atlantyk-Rekordowy-lot-Stanislawa-Skarzynskiego.html>

Samolot RWD-5 BIS, nr rej. SP-AJU, na którym kpt. Stanisław Skarżyński dokonał przelotu przez Atlantyk (fot. NAC)

BIOGRAM / BIOGRAFIA

W garniturze przez Atlantyk. Rekordowy lot Stanisława Skarżyńskiego

OKRES HISTORYCZNY

(1922-1939) II Rzeczpospolita

Autor: PIOTR DŁUGOŁĘCKI 08.05.2024

Dzień 8 maja jest znaczącą datą w historii polskiego lotnictwa. W 1933 r. kapitan Stanisław Skarżyński jako pierwszy Polak przeleciał przez Atlantyk na

samolocie RWD-5bis, ustanawiając przy tym światowy rekord odległości lotu.

Stanisław Skarżyński urodził się 1 maja 1899 w Warcie. W latach 1916–1917 był członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej. Od listopada 1918 r. służył w Wojsku Polskim. Walczył w wojnie polsko-bolszewickiej w 29. Pułku Strzelców Kaniowskich. 16 sierpnia 1920 r. został ranny w walkach pod Radzyminem.

Lotnicza kariera Skarżyńskiego zaczęła się w efekcie zbiegu okoliczności. Uznany za niezdolnego do dalszej służby w piechocie, jedyną szansę na pozostanie w wojsku znalazł w lotnictwie. Szkołę lotniczą ukończył w 1925 roku, po czym uzyskał przydział do 1. Pułku Lotniczego w Warszawie. 12 kwietnia 1927 został mianowany kapitanem.

Kpt. Stanisław Skarżyński, 1933
r. (fot. NAC)

Jego ideą stały się wkrótce dalekie przeloty sportowe. W 1931 r. wraz z por. Andrzejem Markiewiczem wykonał na polskim samolocie PZL Ł.2 rajd dookoła Afryki, pokonując dystans 25 770 km i stając się lotnikiem znanym w Polsce, a także na świecie.

Lot Warszawa - Rio de Janeiro

8 maja 1933 na jednomiejscowym samolocie polskiej konstrukcji RWD-5bis, adaptowanym do dalekiego lotu, jako pierwszy Polak przeleciał nad południową częścią Oceanu Atlantyckiego, z zachodniego wybrzeża Afryki

do Brazylii.

Przełot nad Atlantykiem był etapem na trasie Warszawa-Rio de Janeiro, pokonanej między 27 kwietnia a 24 czerwca 1933. Skarżyński rozpoczął podróż 27 kwietnia 1933 r. z lotniska na Okęciu i – lecąc przez Lyon – wylądował 3 maja w Casablance, a następnie 4 maja dotarł do Saint Louis w Senegalu. Stamtąd wystartował późnym wieczorem 7 maja i po – ponad 20 godzinach lotu – wylądował 8 maja w Maceio w Brazylii. W ten sposób – wynikiem 3582 km – ustanowił międzynarodowy rekord odległości w klasie C kategorii II samolotów turystycznych o masie własnej do 450 kg. Do legendy przeszedł m.in. fakt, iż Skarżyński odbył lot w garniturze, a nie kombinezonie pilota.

Kpt. Stanisław Skarżyński w samolocie RWD-5 bis podczas startu, maj 1933 r. (fot. NAC)

Dokonanie Stanisława Skarżyńskiego i jego pobyt w Ameryce Południowej zostały znakomicie wykorzystane przez polskie władze do celów propagandowych. Zorganizowano liczne spotkania z Polonią w Brazylii i Argentynie, jak również z przedstawicielami władz w obu krajach. Początkowo plan zakładał dalszy przełot do USA i dopiero stamtąd powrót do Europy. Polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych podjęło jednak decyzję o skróceniu podróży. Kapitan Skarżyński 11 lipca 1933 r. wypłynął z Rio de Janeiro statkiem do Boulogne. Jego samolot został rozłożony na części i przetransportowany w ten sam sposób. Rejs zakończył się 27 lipca. Kilka dni później, 30 lipca, polski rekordzista wylądował na lotnisku Lublinek koło Łodzi. Rajd o łącznej długości 18 305 km zakończył się oficjalnie na lotnisku mokotowskim w Warszawie 2 sierpnia 1933 r.

Za swój wyczyn Stanisław Skarżyński otrzymał w 1936 r. od Międzynarodowej Federacji Lotniczej (FAI) Medal Louisa Blériota za rekord odległości w lotnictwie lekkim. Samolot, którym leciał do dziś jest najmniejszym samolotem, który pokonał Ocean Atlantycki.

Służba do końca

W następnych latach Skarżyński kontynuował służbę w polskim lotnictwie. W 1938 został zastępcą dowódcy 4. Pułku Lotniczego w Toruniu. W 1939 roku otrzymał przydział do Inspektoratu Armii w Toruniu z zadaniem opracowania planu użycia lotnictwa i obrony przeciwlotniczej Armii „Pomorze”. W sierpniu 1939 roku objął

stanowisko szefa sztabu w Dowództwie Lotnictwa i OPL Armii „Pomorze” i pełnił je w czasie kampanii wrześniowej.

W 1940 r. przedostał się do Francji i brał udział w organizacji lotnictwa polskiego, a następnie kierował ewakuacją polskich pilotów do Wielkiej Brytanii, gdzie został mianowany komendantem Polskich Szkół Pilotów w Hucknall i Newton. Na własną prośbę skierowany został do odbycia tury lotów bojowych jako Dowódca Bazy Lotniczej RAF Lindholme i pilot w polskim 305. Dywizjonie Bombowym.

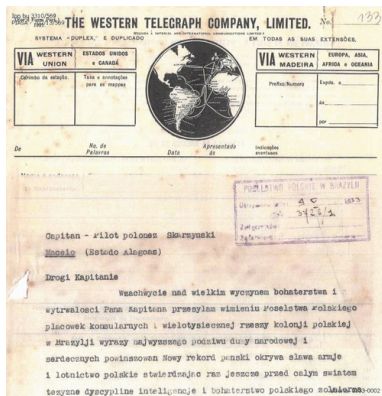
Samolot RWD-5 BIS, nr rej. SP-AJU, na którym kpt. Stanisław Skarżyński dokonał przelotu przez Atlantyk (fot. NAC)

Stanisław Skarżyński zginął 26 czerwca 1942 r. w czasie powrotu z nalotu na Bremę, lecąc jako pilot bombowca Vickers Wellington Mk II. Maszyna przymusowo wodowała na Morzu Północnym u wybrzeży Anglii. Podczas ewakuacji załogi do tratwy ratunkowej Skarżyński wyszedł – jako ostatni – na inną niż wszyscy część skrzydła tonącego samolotu, został zmyty przez falę i utonął jako jedyny członek załogi (pozostali się uratowali). Po odnalezieniu ciała został pochowany z honorami na cmentarzu żołnierzy alianckich w miejscowości West-Terschelling na wyspie Terschelling w Holandii (Wyspy Fryzyjskie).

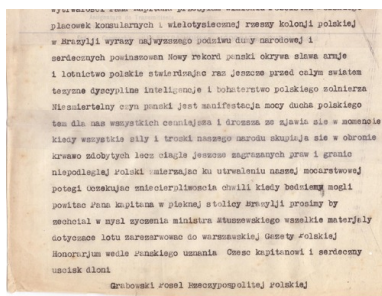
Pośmiertnie awansowany został do stopnia pułkownika i odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. W 2009 roku jego imię przyjęła 8. Baza Lotnictwa Transportowego w Krakowie-Balicach.

* * *

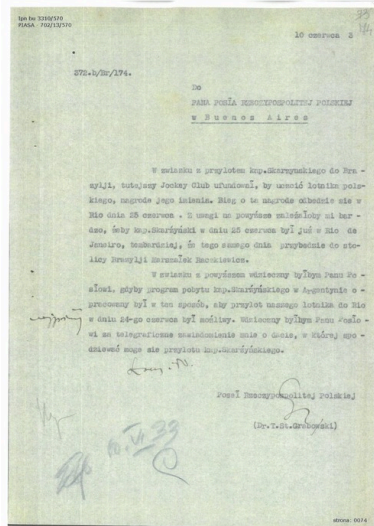
W zasobie Archiwum IPN znajdują się kopie cyfrowe dokumentów dotyczących lotu kapitana Stanisława Skarżyńskiego przez Atlantyk: „Correspondence - propaganda issues. Publications (1933). Transatlantic flight of Capt. Stanisław Skarżyński” oraz „Correspondence - propaganda issues. Publications (1933-1934). Transatlantic flight of Capt. Stanisław Skarżyński. Cables concerning flight of planes and other foreign air vehicles above Poland and Polish air crafts over foreign countries”. Oryginały tych materiałów znajdują się w

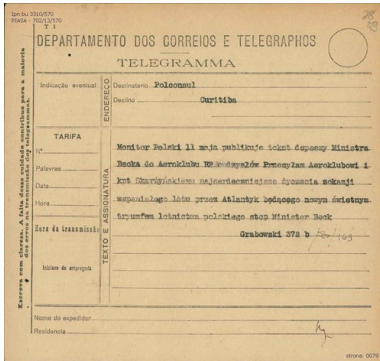
Telegram polskiego posta w Brazylii Tadeusza Grabowskiego do kapitana Skarżyńskiego (z zasobu AIPN)

Telegram polskiego posta w Brazylii Tadeusza Grabowskiego do kapitana Skarżyńskiego (z zasobu AIPN)

Pismo polskiego posta w Brazylji Tadeusza Grabowskiego do jego odpowiednika w Argentynie dotyczące pobytu kpt. Skarżyńskiego w obu krajach (z zasobu AIPN)

Telegram polskiego posta w Brazylji Tadeusza Grabowskiego do polskiego konsula w Kurytybie z informacją o gratulacjach od min. Becka złożonych Aeroklubowi Rzeczypospolitej Polskiej (z zasobu AIPN)

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ